Masonluk Tarihinde Anlatılmayanlar

Bölüm 4

ANLATILANLARIN ÖZETİ

Masonluk Tarihi'nde anlatılmayanlardan söz etmek için önce anlatılanları bilmek gerek.

Anlatılanları da anlatılmayanları da birbirinden bağımsız iki ayrı konu altında inceleyeceğiz.

Bunlardan ilki Spekülatif Masonluğun ilk düzenli örgütü olan Londra Büyük Locası'nın kuruluşu ve bunun biraz da sonrası olacak.

İkincisini ise Eski ve Kabul edilmiş İskoç Riti'nin kuruluşuyla bağlantılı hayli önemli bir sorun ve daha sonra bu ritin karşı karşıya geldiği bir olayın arka planı oluşturacak.

Anlatım bakımından bu iki konu birbirinden apayrı ve bağımsız da olsa, belki siz aralarında bir bağlantı kuracaksınız.

BÜYÜK LOCA KONUSU

Tarih kitapları ve ansiklopedilerde belirtilenlere bakarsak, Masonluğun 18. yüzyıla kadar olan tarihsel aşamalarını, kronolojik sırasına göre kabaca şöyle özetleyebiliriz:

Antikçağda, Ortdoğu'da "Dionysos İşçileri" (Dionysos Sanatçıları) diye bir kurum var. O dönemde bilinen büyük yapıların çoğunu bu kurumun birimleri yapmış. (Bu başlı başına bir konu… Kudüs'teki varsayımsal Süleyman Mabedi'nin yapımı da bu konu kapsamında incelenebilir.)

Asal konumuzla bağlantılı olmasa da belki başka birçok yerde yazılmış olabileceğini de bilerek Süleyman Mabedi'ne niçin "varsayımsal" dediğimi açıklayayım:

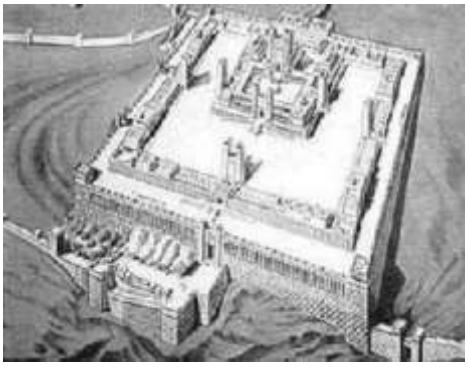
Yapılan betimlemelere göre Süleyman Mabedi'nin yapım tarihi M.Ö. 10. yüzyıl ortaları… Daha kesin bir tarih bile veriliyor. Hz. Süleyman'ın İsrailoğullarının kralı olduğu bu dönemde, Kudüs'te böyle bir mabet inşa edilmiş olduğundan ritüellerimizde de söz edilir ama bilelim ki alegorik anlatımlar gerçek tarihsel olaylar ile tam bir uyum içinde olmayabilir.

Zaten genelde ritüellerimizdeki tarihsel anlatımlar, -hangi döneme ilişkin olursa olsun- birer alegoridir. Olayların gerçek olup olmadığının hiçbir önemi yoktur; önemli olan anlatılanların gerisindeki mesajlardır.

Tarih boyunca söz konusu mabede gerçekten yapılmış gözüyle bakılmış, mabetten yapısal özellikleri abartılarak övgüye boğulmuş hatta Ortaçağın operatif masonları mesleklerinin uygulamasında bir gün bu yetkinlikte bir yapıyı gerçekleştirebilme hayaliyle yaşamıştır.

Ne güzel!

Nitekim Ortaçağda Avrupa'daki operatif masonlar, günümüzde hayranlıkla izlenen, olağanüstü teknik, işçilik ve sanat içeren yapıtlar vermiştir. Demek Süleyman Mabedi bunlardan daha görkemliymiş! Bana pek olacak şey gibi gelmiyor. Zaten bir kez de bundan ötürü bu mabet "varsayımsal".

Böyle denilince kimi kardeşlerimiz alınganlık gösteriyor, *«Türk ve İslâm eserlerinin Batı dünyasındaki Hıristiyan eserlerinden aşağı kalır yanı mı var?»* diyorlar.

Konuyu öyle bir yöne çekmek hiç de gerekmez. Bizim asıl ilgi konumuz olan Spekülatif Masonluğun kökeninde, denildiğine bakılırsa Avrupa'nın Operatif Masonluğu var. Bu doğru olmasa bile Masonluğun doğuşu ve gelişimi bakımından ortada bir kültür, bu kültürün temeli olan bir coğrafya yer alıyor. Türk ve İslâm yapıları ise bu coğrafyada değil, farklı bir kültür ortamında…

***

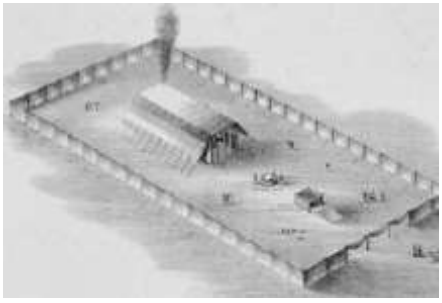
Hermetizm'e Masonlukta çok önem ve değer verilir ya… Hermetizm'in beşiği olan Antik Mısır'ın kendine özgü bir yapı tekniği ve sanatı var. Bunun da Masonlukta yeri yok. Antik Mısır tarihte Geometri'nin başladığı yer olsa bile değindiğimiz konuyla doğrudan bağlantısı yok.

Süleyman Mabedi'ne dönelim.

Başka birçok yerde yazmış olduklarımı tekrarlamak durumundayım.

Ritüellerimiz bir yana dursun, bu mabetten söz edilen tek bir özgün kaynak var: Tevrat...

Tarihsel ve arkeolojik bulgular, M.Ö. 10. yüzyılda Kudüs'te, betimlendiği gibi ulu bir binanın var olduğunu doğrulamıyor. Kesinlikle yapılmamış olduğunu ileri sürmüyorlar ama yapılmış olduğunu da desteklemiyorlar. Belki denilenden çok daha küçük, sıradan bir bina; hani İsrailoğulları'nın Mısır'dan çıkışlarından sonraki göçebelik döneminde kurmuş oldukları ve "tabernakl" olarak anılan portatif binanın taştan yapılma sabit olanı…

Daha sonraki yüzyıllarda aynı yerde üst üste iki mabet inşa edilmiş olduğu kabul ediliyor. Fakat ulu bir Süleyman Mabedi kuşkulu…

Bir kez daha bu nedenle "varsayımsal".

Bu sözleri Masonluk Tarihi'nde Anlatılmayanlar kapsamında da kabul edebilirsiniz. Çünkü kimi masonik tarihçiler bu mabedin yapılışını da Masonluğun Tarihi kapsamında görür. O tarihçilerden hiçbiri "varsayımsal" olabileceği sözünü etmez çünkü buna gerek yoktur; onlara göre bu zaten bir tarihsel gerçektir. Alegori ise sadece mabedin nasıl yapıldığına ilişkin anlatımlar ile yaşandığı söylenen olaylardadır.

***

Lâfı dağıttığımın farkındayım. Ancak yararlı olduğunu sanıyorum.

Şimdi tarihsel bakımdan bırakmış olduğum yere dönüyorum.

Dionysos İşçileri'nden tek bir tümceyle söz ettik, geçtik.

Onlardan sonra sırayı Roma İmparatorluğu'nda M.Ö. 7. yüzyılda ayrıcalıklı bir sınıf olarak oluşturulmuş "kolejler" (collegia) alıyor.

Konumuzla bağlantılı birkaç Roma kolejinden söz edebiliriz: "Taşçılar Koleji", "Bina Yapımı Koleji", "Mimarlar Koleji" gibi...

Masonluğun Tarihi'nde Roma kolejleri de başlı başına incelenmesi gereken bir diğer konu… Sadece Operatif Masonluk açısından değil Spekülatif Masonluk açısından da önemli.

Günümüzdeki loca yönetim biçimi ve çalışma tarzı, daha sonraki Operatif Masonluktan çok Roma kolejlerine benzer. Fakat asıl önemli nokta statü konusundadır.

Ortaçağ ve sonrasında sadece Masonluğa özgü olmayan bir durum var: Kilise'ye bağlı manastır örgütlenmesi ve bunun paralelindeki dinsel tarikatların dışında hiçbir halk kurumunun oluşmasına izin verilmemesi.

Neden?

İşte bu tam da sütten ağzı yananın yoğurdu üfleyişi… Bunun sorumlusu Roma kolejleri.

Bu konuyu şöyle özetleyebiliriz:

Sosyal ve mesleki statüleri bakımından kolejler, tümüyle özgür kuruluşlardı; günümüzdeki mason örgütlerinden bile daha serbesttiler. Kendi kendilerini yönetmenin ötesinde, bağlı oldukları yasaları da kendileri yapıyordu. Devlet içinde devlet gibi başıbuyruk oluşlarının yanı sıra, politikaya da burun sokuyorlardı.

Bundan çok sıkılan Roma Senatosu, M.Ö. 80 yılında tüm kolejlerin kapatılmasına karar vermişti.

Sonrası hiç düşünülmemiş bir karar…

Kurumlar kapatılınca insanların bireysel olarak çalışmaya, üretmeye devam edeceklerini mi sanıyorlardı?

İmparatorluğun kolejler üzerine kurulu ekonomisi, çok kısa bir süre içinde çöküntüye geçti. Hiçbir meslek, hiçbir zanaat elemanı hiçbir iş yapmıyordu.

Sonuç: Senato kararından dönmek zorunda kaldı.

Fakat 4. yüzyıl sonuna doğru imparatorluğun dtoğu ve batı olarak ikiye bölünmesi, 5. yüzyılın son çeyreğinde Batı Roma İmparatorluğu'nun parçalanması, bütün önceki sosyal ve ekonomik dengeleri bozdu. Zaten bundan ötürü Ortaçağın bu tarihte (MS 476) başladığı kabul edilmiştir.

Belleklerde tek bir şey kalmıştı:

"Kolejler tehlikelidir. Bunlar her an devletin başına dert açabilir. Bu bağlamda halka kesinlikle göz açtırılmamalı, kendi içinde örgütlenmeye kalkışmasına hiçbir zaman ve hiçbir koşul altında fırsat tanınmamalıdır."

***

Avrupa'da Ortaçağ başlarında oluşan feodalite, meslek ve sanat örgütlerinin kurulmasını yasakladı. Toplum düzeni baştan böyle "egemenler ve köleler" tarzını alınca, ekonomik bakımdan da sorun çıkmadı. Meslek ve zanaatlar manastırların çatısı altına alınarak orada yürütülmelerine başlandı.

Tek bir küçük ayırım ya da kayırma yapıldı: Bina inşaatı çok önemli olduğundan, 6. yüzyılda İtalya'nın kuzeyinde bu mesleğin uygulamalı eğitimini veren "Komo Ustaları" (Magistri Comacini) topluluğunun sadece orada çalışmak üzere örgütlenmesine izin verildi. (Bu da başlı başına bir inceleme konusudur.)

Ortaçağda inşaat işlerinde çalışanlara "mason" denilmesine başlandı. Ancak özgürlük yoktu; bu da masonlar (özellikle sanatçılar) açısından pek sıkıcı bir durumdu.

Sonraları, inşaat ustaları kendi başlarına bağımsız localar kurmaya girişti. Bir loca, Roma İmparatorluğu'ndaki kolejler gibi değildi. Diğerleriyle bağlantısız, denetim altında belli yerde çalışan hatta tek bir iş yapan küçük topluluktu.

Localar zaman içinde Avrupa'nın hemen her yerine dağıldı. Genellikle çalıştıkları yerin ya da yapacakları binanın adıyla anılıyorlardı.

***

15. yüzyıldan başlayarak, özellikle Orta Avrupa'daki localar, ara sıra bir araya gelip bir ortak toplantı yapmaya, ulusal boyutta mesleki sorunları görüşmeye, mesleki bakımdan birtakım ortak ilke ya da kurallar belirlemeye başladı. Ancak bu birleşimlerin hiçbiri tümüyle locaların elinde değildi; çok sıkı bir devlet denetimi altında yapılıyordu, localar kendi aralarında birleşip örgütlenmeye kalkışmasınlar diye…

İşte Operatif Masonluğun Tarihi üzerine anlatılanların özeti bu kadar.

Çok kısa oldu ama ne yaparsınız!... Sadece Gotik Mimari'den söz etmek bile sayfalar tutar. Ancak bu kadarla bırakılmamalı, buna bir de "kabul edilmiş masonlar" olgusu eklenmeli.

Nitekim Ortaçağın sonlarına doğru, localarda inşaatçılık mesleğini öğrenip uygulayan masonlar ayrıcalıklı sınıflardan olanlar gibi "özgür" sayılma hakkını elde etmişti. Bundan ötürü artık "özgür mason" (hür mason) anlamına gelen bir unvanı taşıyorlardı. Sıradan inşaat işçileriyse sadece "mason" olarak kaldı. (Bunun neden böyle olduğunu anlatmaya girişirsek, önce Ortaçağ Avrupası'ndaki genel sosyal ve politik yapıyı incelememiz gerekir. Asal konumuzdan çok uzaklaşırız.)

15. yüzyılda localara yer yer aslında meslekten olmayan kişilerin de alınmasına başlandı. Bu gibi kişilere **"kabul edilmiş mason"** anlamına gelen bir sıfat verildi. (Bina inşaatı localarında kabul edilmiş masonların işlevleri de ayrıca inceleme konusu olabilir. Bu bağlamda ayrıca gildlere, korporasyonlara ve birtakım diğer örgütlere de bakmak gerekir.)

Localardaki kabul edilmiş masonların sayısı 17. yüzyılda giderek arttı. O sıralarda Avrupa'da geleneksel inşaatçılık mesleği bir ekonomik bunalıma girmişti. Bu mesleğin üniversitelerde öğretilmesine de başlanmıştı.

Kabul edilmiş masonlar, locanın yönetimine karışamazdı. Bu bağlamda Londra'da bir istisna yapıldı. Dolayısıyla orada kabul edilmiş masonlar, 18. yüzyıl başlarında bazı localaların yönetimini ele geçirdi. Çok eskiden kalma dört locayı bir araya getirip 1717 yılında Masonluğun ilk örgütsel kurumu olan Londra Büyük Locası'nı kurdular. (İşte üzerinde özellikle duracağımız konulardan biri bu… Bu işin anlatılmayanları doğruysa, bu işin içinde başka işler var ve bu kuruluş aslında böyle olmadı.)

Böylece tarihte "Spekülâtif Masonluk" dönemi başladı.

Burada duralım... Bir de bu klasik özetin özetini yapalım:

Buna göre çağımızdaki Masonluk, tarihte bina inşaatçılığı mesleğiyle başlamış. Localara meslekten olmayan kişiler de alınmış. Bu kişilerden bir bölümü 1717 yılında Londra'da Masonluğu bir dönüşüme uğratmış.

Ancak bu dönüşüm öyle birdenbire olmamış; yaklaşık çeyrek yüzyıl kadar bir süreyi kapsamış. Nitekim Çağdaş Masonluk açısından 18. yüzyılın ilk çeyreği, *"operatiflikten spekülatifliğe geçiş dönemi"* olarak da anılıyor.

Günümüzde Masonlukta yer alan birçok simge ile simgesel terimin bina inşaatıyla bağlantılı oluşu da bu nedene bağlanıyor.

***

Çağdaş Masonluğun düşünsel yapısına gelince...

Bunu localara işte o kabul edilmiş masonlar getirmiş. Hatta düşünsel öğeler localara daha Operatif Masonluk döneminde sokulmuş. Bunların kökeni ise tarih öncesi çağların ezoterik nitelikli birçok kurumuna kadar uzanıyor. Bu arada elbette sonradan gelen ve Avrupa'ya egemen olan dinin yani Hıristiyanlığın etkisi göz ardı edilemez.

Bu aşamada akla şöyle bir soru gelebilir: *«Burada eski bina inşaatı mesleğinin sadece Avrupa'daki tarihçesinden söz ediliyor. Dünyanın başka yerlerinde de bu meslek ve zanaat yok muydu?»*

Bu konuya belki daha önce de değinmiştik. Tekrarlamanın zararı yok, yararı var çünkü bu konunun iyi anlaşılması gerek.

Dünyanın diğer yerlerinde de bu meslek ve zanaat elbette vardı. Belki gerek kurumsal biçimleri gerek üretimlerinin karakteri bulundukları coğrafyanın kültürü uyarınca farklıydı ama vardı. En basitinden Avrupa'nın hemen bitişiğinde, Anadolu'daki Ahilerden ve onu izleyen loncalardan söz edebiliriz.

Ancak "spekülatif" denilen Masonluğa yol açanın, sadece Avrupa'daki localar olduğu belirtiliyor; diğerleri göz ardı ediliyor ve onlarla hiç ilgilenilmiyor.

Hatta anlatılan tarihçeye bakılacak olursa bunun daha da daraltılıp bu mesleğin sadece İngiltere'deki locaları kapsadığı bile söylenebilir. Nitekim Çağdaş Masonluğun 1723 tarihli ilk anayasa kitapçığının sonunda bunun öyle olduğu yazılı. Hem öyle bir yazılı ki sonradan operatif olarak anılan Masonluk sadece İngiltere'de varmış gibi. (!)

Masonluğun özgün olarak İngiliz malı (made in England) gibi bir iddia bile çıkarılmış ortaya. Ne yazık ki kimi Türk yazar kardeşlerimiz bile kendilerini kaptırmış bu görüşe… (Kimi kardeşlerimizin, yazılarında *"Masonluk kralî (royal) bir meslektir, sahibi de Britanya Krallığı'dır."* gibisinden sözleri dehşetli şaşkınlık yaratıyor.)

***

Dünya yüzündeki kardeşlerimizin büyük çoğunluğu hatta belki neredeyse hepsi (Anglosakson Masonluğu'nun "düzenli-düzensiz" ayırımı olmaksızın) günümüzdeki Masonluğun 18. yüzyıl başlarındaki olaylarının böyle olduğuna inanıyor.

Çünkü Masonluğun tarihini iyi bilen, bu konuda birer otorite sayılan araştırıcı yazarlar hep öyle anlatmış.

Fakat acaba başka kaynaklardan da yararlanarak bir araştırma, bir inceleme, kabul edilegelmiş anlatımı doğrulayabilmek için bir sorgulama yapacak olursak, aynı sonuca varır mıyız?

Ben bu işi merak ettim. Biraz kurcaladım.

Baktım ve gördüm ki bu işin aslı astarı pek öyle anlatıldığı gibi değil.

Anlatımlarda büyük olasılıkla önemli bir bilginin eksik oluşundan, bilinmediğinden ya da bilinerek tümüyle göz ardı edilmesinden ileri gelen bir yanlışlık var.

Hem öyle az buz, ayrıntılarda falan değil, işin aslı ile bağlantılı büyük bir yanlışlık.

Sıralamış olduğum tarihsel evrelerin hepsi doğru. Orada bir sorun yok. Fakat bunların doğruluğu ayrı ayrı ve her birinin kendi içinde geçerli. Hepsini birden sanki sürekli bir bütün oluşturuyormuş gibi böyle art arda dizmek yanlış. Bu, insanı doğrudan sapmaya, yanlış bilgi edinmeye yönlendiriyor.

Bunun sonuna bir de Londra Büyük Locası'nın kuruluşunu yerleştirerek Çağdaş Masonluğun oluşumunu böyle göstermek çok daha yanlış oluyor.

Fakat böyle yapılmış ve sonra bu yanlıştan dönülememiş.

***

Yanlıştan dönülemeyişin de bir nedeni var.

O sıralamada bir de 18. yüzyıl başlarındaki aşamanın ayrıntısına önemli bir yorum konmuş.

Üstelik öyle bir yorum ki bu bir tarihsel gerçek gibi yansıtılmış.

O yorum da "Operatif Masonluktan Spekülâtif Masonluğa bir dönüşümün hatta bir geçişin olduğu"…

ÖYLE BİR ŞEY YOK!

Bu anlatılan bilgi yetersizliği altında yapılmış bir yorum; gerçek değil.

O tarihlerde özellikle Masonlukta neyin ne olduğu ve niçin öyle olduğu konusunda belge bırakılmamasına çok özen gösterildiğini de anımsayın.

Londra'daki kabul edilmiş masonlardan kimilerinin, öyle denildiği gibi geleneksel inşaatçılık mesleğinin o tarihte iyice zayıflamış olmasından yararlanarak ve "bir punduna getirip" kendi istedikleri tarzda bir mason örgütü kurmuş oldukları, bunun da sonradan operatif öğelerinden sıyrılarak tümüyle Spekülatif Masonluğa dönüştüğü doğru değil...

Bunun kısmen doğru olduğu bir aşama var ama o da 18. yüzyıl başlarında değil çok daha sonra, bu yüzyılın ikinci yarı başlarında İngiltere'deki Masonluğun kesinlikle ikiye bölünüşüyle birlikte ortaya çıkan bir durum…

Böyle yanlışlar tarihte çok görülmüştür. Örneğin belli bir tarihte ortaya konmuş bir yasa vardır. Bu yasa, sanki daha önce de varmış, geçerliymiş gibi değerlendirilip bunun üzerine yorumlar yapılır.

Sözünü ettiğim durumun çağdaş Masonluğa yansıması ise şöyle: Londra Büyük Locası ve onu izleyen İngiltere Büyük Locası sadece kabul edilmiş masonlardan oluşmuştu. Şimdi onlar hür masonlarla bir araya geldi. Böylece **"hür ve kabul edilmiş masonlar"** birliği oluştu.

Deniyor.

Fakat yanlış.

Bilmeyenler bu deyişin doğru olduğuna kanabilir.

Kanmamak için doğrusunu bilmek gerek.

Fakat ona da kanmamak, birbirinden farklı, birbiriyle çelişkili iki anlatım varsa, hangisinin doğru olabileceği bakımından kafayı çalıştırmak gerek.

1717 yılında Londra Büyük Locası'nı kabul edilmiş masonların kurmuş olduğunu söylemek bile yanlış… Çünkü bu kuruluş sırasında aralarında daha önce inşaat işiyle uğraşan bir locaya "kabul edilmiş mason" olarak girmemiş, Masonluk ile hiç ilgilenmemiş olanlar bile var.

Hatta bir adım daha ileri giderek, Londra Büyük Locası'nın kurucularının aralarındaki kabul edilmiş masonların bile parmakla sayılabilecek kadar az olduğunu söylemek olanaklı.

Kuşkusuz bu konuda elde yeterli belge olmadığı için *«Falanca bir kabul edilmiş masondu ama filanca değildi.»* diyebilmek de pek zor.

Kabul edilmiş mason olduğu bilinen birkaç kişi var; olmadığı bilenen birkaç kişi var; çoğuna ilişkin ise bu bağlamda hiçbir bilgi yok.

Buyurun… Siz araştırın… Bu dediğimi yalanlayacak bilgi ve o bilgiyi destekleyebilecek kanıt bulabiliyorsanız ortaya koyun.

***

Ben diyorum ki…

Londra Büyük Locası'nın kuruluşu öyle birdenbire ortaya çıkmış bir olgu değil... Gerçi bu işe 1702 tarihinden başlayarak hazırlanıldığı söyleniyor ama aslında planlanması çok daha önceye uzanıyor. Bir strateji oluşturulup sonra da akıllıca uygulamaya konmuş bir plan bu; daha doğrusu, çok daha geniş boyutlu bir planın sadece bir parçası…

Aslında bu iş öyle pek kolay olmamış. Bir iki ayrı seçenek denenmiş; sonunda uygulanmış olanda karar kılınmış.

Bu işin içinde dehşetli ölçüde perde arkasına gizlenmiş siyaset var.

Olup bitenleri iyi anlayabilmek için, biraz daha eski tarihlere uzanıp, hiç olmazsa özet olarak Avrupa'daki bazı politik olayları ve oyunları, entrika ve dalavereleri gözden geçirmek gerekiyor. Ancak bunları Masonluk Tarihi'nde Anlatılmayanlar ile bağlantılı bölümlere bırakmalıyız. Bu "anlatılanlar" bölümünün kapsamında bu kadar bomba yeter.

Önemli bir not: İzleyecek bölümden başlayarak anlatacaklarım, kimi kardeşlerimizi hayli rahatsız edebilir. Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası üyesi olan kardeşlerimiz daha çok rahatsızlık duyabilir ve anlatacaklarımı sadece bir "kurgu" olarak niteleyip, doğrusunu ünlü masonik tarihçilerin zaten anlatmış olduğu tutumunda diretebilir.

Bu yazılanlar başka dillere çevrilecek olursa, Liberal Masonluk kanadındaki kurumların ve kardeşlerimizin, anlatacaklarım için "İlginç!" demeleri söz konusu olabilir.

Başta İngilizler olmak üzere Anglosakson Masonluğu topluluğundaki kurumlar ve bu kurumların her kuralına sorgusuz uyan, uymak zorunda tutulan kardeşlerimizin bu konuda diyeceklerinin ise bunların sadece bir saçmalık hatta antimasonik nitelikli bir safsata olduğunu belirtme tarzında olması beklenebilir.

ESKİ VE KABUL EDİLMİŞ İSKOÇ RİTİ KONUSU

Bu ritin tarihçesi üzerine de hayli kalın kitaplar yazılmıştır ama iş bunu özetlemeye gelince pek o kadar uzun değil. Çünkü ne de olsa diğerlerine oranla yakın tarih…

18. yüzyılın üçüncü çeyreğinde, Fransa'daki İskoç asıllı kardeşlerimiz, İngiltere'de kurulmuş ve üçüncü derecesi bile zor kabul edilmiş olan Masonlukta birtakım yüksek dereceler oluşturdu. İzleyen yıllar içinde bu konuda uyuşmadan birçok uyuşmaz çıktı ve bu yüzyılın ikinci yarısında Masonlukta çeşitli ritlerin oluşturulduğu bir döneme girildi. Bunun anlamı her kendini güçlü görenin Masonlukta kendi sistemini kurmaya giriştiği olarak da belirtilebilir

İlk İskoç Riti 18. yüzyıl ortalarında geliştirildi ve 25 dereceli Yetkinleşme Riti (Rite de Perfection) ortaya çıktı. Ritin bir de "anayasa" denilen tüzüğü oluşturuldu.

Bu rit bir yandan Amerika kıtasına ulaştırılırken, Avrupa'da Prusya Kralı Büyük Frederik ritin derecelerini 33'e çıkararak Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'ni kurdu. (Bunun ne denli doğru olabileceği konusunu detaylı bir şekilde irdeleyeceğiz.)

Aslında bu anlatılmayan bir şey değil. Nitekim masonik yazında yer alıyor ama klasik tutumlu olanlar bunu benimsemeye yanaşmadığı için bunları da "anlatılmayanlar" gibi düşünebiliriz.

Bu ritin her ülkedeki otoriter yönetici organı olan yüksek konseylerden ilki 1801 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nin Charleston kentinde, ikincisi Fransa'da kuruldu. Diğer Avrupa ülkelerinde de birer yüksek konsey kurulurken Amerika Birleşik Devletleri'nde 1813 yılında ikincisi oluşturuldu; masonik literatürde ilk yüksek konsey Güney Jüridiksiyonu, ikincisi Kuzey Jüridiksiyonu olarak anıldı.

***

Bu ritin tarihinde bir sonraki en önemli olay 1875 yılında yaşandı.

Ritin yüksek konseylerinin temsilcileri İsviçre'nin Lausanne (Lozan) kentinde toplanan konvanda bir araya geldi. Bu konvan ve ertesinde üç şey yapıldı:

1- Ritin anayasası gözden geçirilerek üzerinde bazı değişiklikler yapıldı.
2- Bir "ilkeler bildirgesi" yayınlandı.
3- Bir konfederasyon kurulmasına karar verilerek buna katılan yüksek konseyler arasında bir anlaşma bağıtlandı.

Bu konvandan sonra Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin yüksek konseylerinin simgesel derecelerde çalışan büyük localar gibi iki temel kampa ayrılmış oldukları bir evreye girildi. Bazı yüksek konseyler daha liberal, bazıları daha geleneksel bir tutum benimsedi ve her kanat sadece kendi benimseyişiyle uyumlu olan yüksek konseylerle kardeşçe bağlantı kurdu.

Masonluk Tarihi'ni içeren kitaplarda tüm bunlar çok daha ayrıntılı olarak anlatılır. Ancak özellikle geleneksel ya da tutucu nitelikli cephede, liberal nitelikli cephenin esamisi okunmaz; o da ayrı bir sorun. Masonluğun dünya çapında bölünmüşlüğünün bir diğer yansıması…

İşte hepsi bu kadar…

Ancak özellikle şu 1875 tarihli Lozan Konvanı ile bağlantılı olmak üzere birtakım anlatılmayan hususlar var ki bunlar sadece Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti değil, genel olarak Masonluk açısından da çok önemlidir.